

Præstens opgaver i sognet:

Præst under enevælden (1660-1849)

Præsterne udgjorde et vigtigt grundlag for kongemagtens bestræbelser på at oplyse og kontrollere befolkningen. De udstedte bl.a. skudsmålsbøger. Personer, der rejste til et andet sogn, skulle i 1700-tallet medbringe stemplede papirer. Da man imidlertid let kunne fjerne et løst papir med en ufordelagtig bedømmelse (skudsmål), blev personoplysninger fra 1833 samlet i en skudsmålsbog. Den indeholdt påtegninger af arbejdsgivere og oplysninger om fødsel, dåb, skolegang og konfirmation.

Præsterne stod i spidsen for sognets fattigvæsen. De førte tilsyn med skolerne og havde indtil 1810 også opsyn med jordemødrene. Hertil kom den opgave at føre sognets kirkebøger med oplysninger om døbte, viede og døde. Præsten var ofte foregangsmand i sognet og lærte fx bønderne at dyrke nye afgrøder.

1802 - I hvert sognedistrikt blev fattigvæsenet bestyret af en sognekommision bestående af præsten, politimesteren, en af sognets største jordbesiddere, dvs. ofte en godsejer, og 3 eller 4 af de bedste sognemænd. Ofte var politimesteren reelt repræsenteret af en af sognefogederne. I starten skulle sognepræst og politimester udpege de 3- 4 sognemænd, så der var ingen demokratisk indflydelse på valget for beboerne i området. Senere var det hele kommissionen, der skulle udpege dem. De havde en embedsperiode på 3 år og skulle hjælpe præsten med at udføre de vedtagne beslutninger, skaffe nødvendige oplysninger og indsamle frivillige gaver.

Det var hovedsageligt præsten, der forvaltede det lokale fattigvæsen. Han indkaldte til kommissionsmøderne og lavede en forsørgelsesplan, der skulle fungere i tre måneder ad gangen. Han førte også fattigprotokollen, aflagde regnskabet og varetog korrespondancen. Korrespondancen kunne blive temmelig omfattende, fordi fattigkommissionerne så vidt muligt væltede forsørgelsesbyrden for en fattig over på et andet distrikt, ved at argumentere for, at den fattige rettelig hørte til der.

I 1841 kom anordningen om landkommunevæsenet. I hvert sognedistrikt skulle der oprettes et sogneforstanderskab. I 1842 var der 1021 landdistrikter eller landkommuner, men der var mulighed for, at et distrikt kunne deles i to sognekommuner, hvis amtsråd og kancelliet godkendte det. Antallet af land- og sognekommuner steg derfor til 1097 frem mod 1870.

I hver landkommune skulle der vælges et sogneforstanderskab. Nogle var fødte medlemmer af dette, nemlig sognepræsten og den eller de jordejere inden for kommunens grænser. Udover de fødte medlemmer skulle sogneforstanderskabet bestå af 4-9 medlemmer valgt af beboerne. Dog kunne antallet ændres; i starten af amtmanden, senere med amtsrådets billigelse, og endelig kunne man få kancelliets tilladelse til at øge antallet udover de fastsatte 9 medlemmer. Herredsfogeder og birkedommere i kommunen havde indtil 1855 ret til at deltage i møderne og afstemningerne.

Sognerådene blev oprettet i 1868

Den nye ordning for sognekommunerne betød også, at skolevæsenets administration og økonomiske forvaltning blev lagt over til sognerådene. Samtidig blev der nedsat en skolekommission, der skulle føre tilsyn med undervisningen.

Præsten var fast formand for skolekommissionen, som desuden bestod af 2 medlemmer udpeget af sognerådet; mindst én af disse skulle også være sognerådsmedlem. De var valgt for en treårig periode, og de lokale skolars lærere kunne ikke være medlemmer af kommissionen.

Opgaven med at føre kirkebogen og alt det andet.

Kirkebøgerne kan ses gennem de link i normalt bruger, ved at søge på sognenavn.

Salldata viser derudover link til bl.a. **Kommunionbog** (altergangsgæster), **Tillysningsbog**, **Liber Daticus** (hvori sognepræsten indfører beskrivelser af vigtige begivenheder i præstekaldet)

Prøv at besøge [Brande sogn på Salldata](#)

Brande	Nørvang	Vejle	1842 - 1851	Kommunionbog		
Brande	Nørvang	Vejle	1851 - 1872	Kommunionbog		
Brande	Nørvang	Vejle	1853 - 1865	Tillysningsbog		

Stolestader kaldes de kirkebænke, som benyttes af menigheden i kirken.

[Stolestadebog fra Holstebro](#)

Register fra opslag: 2. Fordeling af bænke fra opslag: 23

[Præstø amt, Bårse, Allerslev, 1645-1740, EM, Fødte, Viede, Døde - opslag: 39](#)

En sand tortur.....

Fødsler:

[Ringkøbing amt, Hammerum, Sinding, 1892-1905, KM, Fødte, Konfirmerede, Viede, Døde - opslag: 4](#)

Nr. 3. Johan Kristensen – lidt af en opgave!

[Skanderborg amt, Gjern, Sporup, 1789-1813, EM, Fødte, Konfirmerede, Viede, Døde - opslag: 104-105](#)

Den 24 April blev Gaardmand i Lyngbye Niels
Jensens og Karen Poulsdatters dødfødte
Søn fød. I Anledning heraf har den
ved Fødselen overværende examinerede Gior-
demoder fra Sielle Zipplora Polsen strax
indberettet: At Fosteret som var en Dreng
var fuldbaaren, at Fødselen var haard og
langsom, men kom dog ved Naturens
Hielp, at Fosteret kun havde Liv een Time,
at det blev badet i varm Vand, blev børstet
under Føderne og holdt et overskaaren Rød-
løg for Næsen, men det var forgiæves,
thi denne grønne Urenlighed flød
bestandig af Næse og Mund. Dødfødte Børn havde
Konen ey før faaet thi dette var det førstefødte.
Efterat at denne Anmeldelse var oplæst for
Niels Jensen og Karen Poulsdatter for-
sikkrede de begge at den var sandfærdig og
at de ikke havde noget at klage paa Giorde-
moderen, og vidste ikke at noget af hende
var forsømt, hvilket de ved deres Hæn-
ders Underskrift paa Original-Anmeldel-
sen bekræftede. Dette saaledes at
være passeret bevidner. Røgen Præstegd.
d 8de Maj 1808. Kramer.

Vielser:

[Vejle amt, Elbo, Fredericia - Sankt Michaelis, 1911-1924, KM, Viede - opslag: 77](#)

[Vejle amt, Elbo, Fredericia - Sankt Michaelis, 1914-1924, KM, Døde - opslag: 42](#)

Christian Bendix Petersen

"Ingen fælles Bopæl, da vielsen, foregik paa Fredericia Epidemis Sygehus Dagen for Dødsfaldet."

[Ringkøbing amt, Hammerum, Herning, 1885-1891, KM , Viede - opslag: 8](#)

Nr. 7 Lauge Laugesen

Opslag 13 nr. ~~11 og 12~~

Opslag 15 nr. 4

Døde:

[Ribe amt, Vester Horne, Henne, 1892-1913, KM, Fødte, Konfirmerede, Viede, Døde - opslag: 206](#)

9/8-1897-Henne, Cecilie Margrethe Brogaard

[Ringkøbing amt, Hammerum, Herning, 1885-1891, KM , Døde mænd - opslag: 3](#)

Nr. + Peter Vilhelm Froberg

[Randers amt, Mols, Ebeltoft, 1867-1891, KM, Døde mænd - opslag: 16](#)

Nr. 6 Anders Nielsen

Ribe amt, Vester Horne, Ho, 1879-1891, KM , Døde mænd - opslag: 1

[1881 nr. 1 Nis Mathisen Nissen](#)